

Березянюк Т.В.,

к.е.н., доцент.,

ІІДО Національний університет

харчових технологій

СУСПІЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БІЗНЕСУ ЯК ОСНОВА ПІСЛЯКРИЗОВОГО ЗРОСТАННЯ

У світовому суспільстві активне обговорення проблематики коригування відносин між суспільством та корпоративним сектором почалося у 2001-2003 рр. Спочатку питання обговорювалось лише у контексті «ефекту жадібності» трансформаційних суспільств і набуло глобального характеру після низки гучних банкрутств у розвиненій ринковій системі. Видалення політизованого впливу та початок поточної світової кризи дозволили побачити проблему ширше та прийти до висновку щодо необхідності припинення відірваного від суспільства зростання корпорацій. Згодом вдалося чітко висловити ідею суспільної відповідальності, як основи сучасної моделі інституціональної збалансованості триграми «суспільство - корпоративний сектор - держава».

Розглянувши окремо означені підходи ми дійшли висновку, що усі вони так чи інакше кружляють навколо стосунків між суспільством, корпоративним сектором та менеджментом. Дослідженню еволюції цих відносин присвячені роботи Дж. та Дж. М. Шепардів, Д. Вімбуша, К. Стівенса, які виокремлюють три стадії розвитку стосунків:

- американська, в основу якої покладені принцип добровільної відповідальності компанії та самостійність визначення меж їх внеску у суспільні витрати. Держава використовує лише модель винагороди – податковий залік та пільги;

- континентальна, яка більше законодавчо формалізована і деталізована у області захисту працівника, регулювання діяльності компанії, напрямків благодійництва та спонсорства, політики примушу вального соціального захисту через високі податкові ставки;

- британська, яка поєднує обидві системи та залучає громадські організації до процесу узгодження інтересів. Державне регулювання використовує інструменти надання пільг для компаній, які проводять активну соціальну та природоохоронну політику.

Модель, що використовується у провідних пострадянських країнах можна умовно назвати «примусовою», оскільки прийняття більшості регулюючих документів із відповідальної поведінки бізнесу було впроваджено на вимогу розвиненого ринкового товариства для компаній експортерів або таких, що прийняли кваліфіковану іноземну

інвестицію, наприклад WNISEF. Нажаль, держава ще не визначилась із своєю позицією щодо розвитку цього напрямку. Тому процес регулювання має здебільшого горизонтальний рівень і розповсюджується як низова крапкова ініціатива.

В залежності від рівня розвитку ринкових відносин та типології регулювання змінюється і модель соціальної відповідальності компанії у суспільстві. Найбільш повно цей зв'язок представлений Х.Джонсом .

Таблиця 1

Моделі корпоративної соціальної відповідальності (КСО)

№ пп	Рівень КСО	Характеристика	Типова практика
1	Протиправний /безвідповідальний	Компанія не дотримується правових норм, прийнятих у суспільстві. Частково нелегальне ведення бізнесу	Використання праці нелегальних мігрантів, порушує норми безпеки, оплати та нормування праці; викривлення звітності; фальсифікація товару та реклами; тінізація діяльності
2	Норматизований	Дотримання встановлених законодавчих норм у мінімальних для забезпечення діяльності обсягах	Дотримання норм безпеки продукції та праці, оплата праці на рівні мінімальних обсягів та строків (часткове використання сірих схем оплати та бізнесу)
3	Фрагментарний	Обмежена участь у соціальних проектах регіону, частково пов'язана із створенням іміджу компанії та її власників	Участь у благодійних програмах, здебільшого висвітлюємих ЗМІ, обмежене спонсорство, підтримка громади у період політичних подій, впровадження соціального пакету для співробітників компанії, підвищення стандартів якості продукції понад законодавчі вимоги, сертифікація на стандарт ISO 9000
4	Кодифікація соціальної відповідальності	Впровадження системи соціальної відповідальності на базу системи внутрішніх кодексів. Соціальна відповідальність приймає вид корпоративної стратегії	Управління кадрами направлене на залучення, збереження та розвиток кваліфікаційного рівня персоналу. Забезпечення зв'язку із споживачами, замовниками та суспільством. Сертифікація ISO 9000 та ISO 14000 - менеджмент
5	Суспільно відповідальне підприємство	Суспільна орієнтація результатів бізнесу, масштаб економічної результативності займає підпорядковане місце	Практики 4 рівня доповнюються екологічними нормами, наймом інвалідів, впровадженням програм захисту довкілля, обмежень використання небезпечних речовин у виробництві, підтримці суспільних програм, заборонаю

			неетичних досліджень, активною співпрацею із громадськими об'єднаннями та активістами та інш.
--	--	--	---

Укладено на основі типізації Х.Джонсона [1]

Кожному із вказаних періодів відповідає специфічний менеджмент. Головне питання полягає у тому, як зробити так, аби корпорації працювали на суспільне благо і при цьому не перейти до директивного спілкування та державного втручання. Основою має стати державне регулювання на основі повного врахування потреб регіональних та національної спільнот. Експерти Світового банку наголошують на необхідності використання координуючої та направляючої ролі держави у цьому процесі на основі чіткого окреслення повноважень регулюючих органів [2,3].

Визнання корпоративної суспільної та соціальної відповідальності необхідне і для успішного інкорпорування до світової економіки – це одна із вимог кооптації до ЄС.

Цей процес може розвиватись у зустрічних напрямках: через розповсюдження інституціонального порядку через корпоративних агентів впливу – так би мовити знизу, і за допомогою ініціації процесу через законодавчі норми та державне регулювання – тобто згори. Другий шлях може бути реалізований за умови активізації державного управління.

Стабільний та стійкий розвиток компанії це вже не тільки регулярність у досягненні економічних показників, а і осупільнена та соціалізована управлінська філософія для менеджменту та власників. Практично потреба регуляції відносин суспільство-корпоративний сектор-держава актуалізує впровадження у систему корпоративного управління додаткового принципу: принципу врахування інтересів зацікавлених сторін – корпоративної етики та суспільної/ соціальної відповідальності.

Література:

1. Благов Ю. Е. Концепция корпоративной социальной ответственности и стратегическое управление// Росийский журнал менеджмента, 2004, №3. - С.17–34.
2. Башарина Е.Н. Влияние государственного регулирования на развитие института корпоративной социальной ответственности (КСО)// Государственное управление. Электронный вестник, Вып.№14, 2008. – Режим доступа: <http://e-journal.spa.msu.ru/images/File/2008/14/Basharina.pdf>
3. Світовий банк – [Електронний ресурс] – Режим доступа: <http://vle.worldbank.org/gdln-scripts/dlmanage.exe?l=1&course=320>